

คู่มือฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด
ประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง
ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีการศึกษา 2562

“อาชีพแพทย์นั้นมีเกียรติ แพทย์ที่ดีจะไม่รวย แต่ไม่อดตาย ถ้าใครอยากร่ำรวย ก็
ควรประกอบอาชีพอื่น”

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

คำนำ

ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดทำ “คู่มือแพทย์เพื่อการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด ประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง” ปีการศึกษา 2562 เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรม สำหรับแพทย์ประจำบ้านต่อยอด ปีการศึกษา 2562

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วินัย ชัยตรุณ)

หัวหน้าภาควิชาจักษุวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1 กรกฎาคม 2562

คณะกรรมการดูแลการฝึกอบรบแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและ
เสริมสร้าง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ดำรงค์ วิวัฒน์วงศ์วนา ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ศักรินทร์ อัยญคุณ กรรมการ

หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด
เพื่อประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการ
ประกอบวิชาชีพเวชกรรม
อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง

ชื่อหลักสูตร

(ภาษาไทย)	หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด เพื่อประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม อนุสาขาศัลยกรรมจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง
(ภาษาอังกฤษ)	Fellowship Training Program in Orbital and Ophthalmic Plastic and Reconstructive Surgery

ชื่อประกาศนียบัตร

ชื่อเต็ม	
(ภาษาไทย)	ประกาศนียบัตรเพื่อแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมอนุสาขาศัลยกรรมจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง
(ภาษาอังกฤษ)	Certificate of Fellowship in Orbital and Ophthalmic Plastic and Reconstructive Surgery
ชื่อย่อ	
(ภาษาไทย)	ป.สาขาศัลยกรรมจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา
(ภาษาอังกฤษ)	Cert. of Fellowship in Orbital and Ophthalmic Plastic and Reconstructive Surgery

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและ
ศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง**

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องได้รับหนังสืออนุมัติ หรือวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาจักษุวิทยา จากแพทยสภา หรือ จากต่างประเทศที่มีมาตรฐานเทียบเท่า หรือมีหนังสือรับรองว่าได้สอบผ่านเพื่อหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรสาขาจักษุวิทยาเรียบร้อยแล้ว

จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จำนวนไม่เกิน 1 คนต่อปี

จำนวนปีการฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอบรมมีระยะเวลา 1 ปี

**รายชื่ออาจารย์ในอนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรม
ตบแต่งเสริมสร้าง ปีการศึกษา 2562**

1. ผศ.นพ.ดำรงค์ วิวัฒน์วงศ์วนา ประธานหลักสูตร (หัวหน้าอนุสาขา)
 - พ.บ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541
 - ป.วพ. (จักษุวิทยา) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544
 - วว. (จักษุวิทยา) แพทยสภา, 2547
 - Certificate in Oculoplastic and Orbit, University of British Columbia, Canada 2008
 - Certificate in Glaucoma, University of British Columbia, Canada, 2009
2. ผศ.นพ.ศักรินทร์ อัญญคุณ
 - พ.บ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546
 - วว. (จักษุวิทยา) แพทยสภา, 2551
 - Certificate in Orbit and Oculoplastic surgery, Academic Medical Center, Netherlands 2010

รายชื่อแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและ
ศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง ปีการศึกษา 2562

1. นายแพทย์วิฑูรย์ ประสารศิริวัฒน์

รายชื่อแพทย์ประจำบ้านต่อยอด ด้านวิจัย อนุสาขาจักษุวิทยาโรค
เบาตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง ปีการศึกษา 2562

1. แพทย์หญิงวรรณศิริ ลิ้มสุขนิรันดร์

รายชื่อแพทย์สังเกตการณ์ อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและ
ศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง ปีการศึกษา 2562

1. นายแพทย์สินธิราช ไชยสิทธิเดช

วัตถุประสงค์การฝึกอบรม

เพื่อให้จักษุแพทย์ผู้ผ่านการฝึกอบรมแล้ว มีความรู้ความชำนาญในอนุสาขাজักษุวิทยาโรค เบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง โดยต้องมีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ความสามารถในการตรวจและวินิจฉัยโรคของเบ้าตา หนังตา และระบบท่อน้ำตา รวมถึงผู้ที่มีความผิดปกติแต่กำเนิด โรคเนื้องอกภายในเบ้าตา อุบัติเหตุที่มี ภัยอันตรายต่อเบ้าตา เป็นต้น
- ให้การรักษาและดูแลต่อเนื่องในระยะยาวแก่ผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- ให้คำแนะนำและคำปรึกษา (Counseling) แก่ผู้ป่วยในการผ่าตัดแก้ไขตกแต่งภาวะ ผิดปกติ รวมถึงกรณีที่ต้องสูญเสียดวงตา
- ให้คำแนะนำหรือสอนแพทย์ประจำบ้าน นักศึกษาแพทย์ และบุคลากรทางการ แพทย์ได้ตามสมควร
- ศึกษาและวิจัยรวมทั้งเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง
- เป็นแพทย์ที่มีจริยธรรม

วิธีการเรียนรู้

ภาควิชาจักษุวิทยา ได้จัดให้มีการอบรมเพื่อให้แพทย์ประจำบ้านต่อยอด สาขาจักษุวิทยาโรค เบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง เกิดการเรียนรู้ผสมผสานครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge, Cognitive Domain)

1.1 การบรรยายทางจักษุวิทยา

1.2 การบรรยายพิเศษต่างๆ

1.3 กิจกรรมทางวิชาการ

- Posterior photographic review
- Journal club
- Interesting case
- Topic discussion
- Morbidity/Mortality conference
- Quality round
- Guest speaker
- Interdepartment conference

1.4 กิจกรรมทางวิชาการภายนอกสถาบัน

- การประชุมวิชาการระดับคณะ
- การประชุมวิชาการระหว่างสถาบัน
- การประชุมวิชาการของราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย
- การลง elective ต่างสถาบัน (ระยะเวลา 1 เดือนในปีที่ 2 ของการฝึกอบรม)

1.5 การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการศึกษาต่างๆ

2. ด้านทักษะ (Skills, Psychomotor Domain)

2.1 การปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยนอก

2.2 การปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยใน

2.3 การปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด ได้แก่ การเข้าช่วยผ่าตัด การฝึกผ่าตัดด้วยตนเองภายใต้

การควบคุมของอาจารย์ การแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดภาวะแทรกซ้อน

2.4 การรับปรึกษาผู้ป่วยจากแพทย์ประจำบ้านและแพทย์ใช้ทุน

2.5 การอยู่เวรฉุกเฉิน

- 2.6 การลง elective ต่างสถาบัน (ระยะเวลา 1 เดือนในปีที่ 2 ของการฝึกอบรม)
 - 2.7 การบันทึกเวชระเบียนและข้อมูลทางการแพทย์ การเขียนรายงาน และเอกสารต่างๆ
 - 2.8 การถ่ายทอดความรู้ การสอนหัตถการแก่ นักศึกษาแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน/แพทย์ใช้
ทุน และบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ
 - 2.9 การจัดเตรียมการประชุม ดำเนินการประชุม การนำเสนอผลงานทางวิชาการในที่
ประชุม
3. ด้านเจตคติ (Attitudes, Affective Domain)
- 3.1 แพทย์ประจำบ้านต่อยอด สาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง
เรียนรู้จากการประพฤติตนตามตัวอย่างที่ดีของอาจารย์ผู้ให้การฝึกอบรม
 - 3.2 การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในระหว่างการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วย เช่น การสอน
ที่แผนกผู้ป่วยนอก การสอนในห้องผ่าตัด เป็นต้น
 - 3.3 การเน้นให้แพทย์ประจำบ้านต่อยอดอนุสาชาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรม
ตกแต่งเสริมสร้าง ตระหนักถึงความสำคัญของการมีเจตคติที่ดี และทำการประเมิน
ทางด้านเจตคติควบคู่กับการประเมินด้านความรู้และทักษะ

การทำวิจัย

แพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาชาจักษุวิทยาโรคกระจกตา และการผ่าตัดแก้ไขความผิดปกติ
ของสายตา

1. ช่วยงานวิจัยของอาจารย์หรือทำงานวิจัยของตนเองอย่างน้อย 1 เรื่อง
2. นำเสนอผลงานวิจัยของตนเองในการประชุมวิชาการทางจักษุวิทยา อย่างน้อย 1
เรื่อง
3. ได้รับการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารทางจักษุวิทยาชั้นนำบทบาทและหน้าที่ของ
อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยคือ ให้คำปรึกษา ควบคุมการทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจน
เสร็จสิ้นงานวิจัย และเผยแพร่ผลงานวิจัย

เนื้อหาหลังเขปของการฝึกอบรม

เนื้อหาของหลักสูตร ครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐาน
 - 1.1 กายวิภาคศาสตร์ของเบ้าตา หนึ่งตา ระบบท่อน้ำตา และเนื้อเยื่อบริเวณใกล้เคียง
 - 1.2 สรีรวิทยาของเนื้อเยื่อของเบ้าตา หนึ่งตา ระบบท่อน้ำตา
 - 1.3 การตรวจวินิจฉัย ความผิดปกติของบริเวณเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
2. ความรู้ในสาขาวิชาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา
 - 2.1 การตรวจวินิจฉัยโรคของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
 - 2.2 การวินิจฉัยแยกโรคของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
 - 2.3 โรคที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อ การอักเสบ และระบบภูมิคุ้มกันรวมทั้งโรคทางระบบโลหิตวิทยา
 - 2.4 โรคของต่อมไร้ท่อ เช่น โรคของต่อมไทรอยด์ที่มีผลต่อตา (Graves' Orbitopathy)
 - 2.5 โรคเนื้องอก เช่น neurogenic tumors, mesenchymal tumors, tumors of the lacrimal gland, metastatic and secondary tumors, vascular tumors
 - 2.6 โรคที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติของหลอดเลือด
 - 2.7 การผ่าตัดโรคของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา รวมทั้งศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา
 - 2.8 การรักษาผู้ป่วยอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
 - 2.9 ให้คำแนะนำและคำปรึกษา (Counseling) แก่ผู้ป่วยในการผ่าตัดแก้ไขตกแต่งภาวะผิดปกติ รวมถึงกรณีที่ต้องสูญเสียดวงตา
3. สามารถให้การวินิจฉัยโรคที่กล่าวมาข้างต้น
4. หลักการของการปฏิบัติต่างๆ ได้แก่
 - 4.1 การรักษาด้วยยา
 - 4.2 การรักษาด้วยการผ่าตัด
 - 4.3 ภาวะแทรกซ้อน
 - 4.4 การป้องกัน

5. ทักษะ

5.1 การตรวจ

- 5.1.1 Hertel exophthalmometer
- 5.1.2 การแปลผลการตรวจพิเศษ หรือการแปลผลการสืบค้นด้วยการตรวจพิเศษ
- 5.1.3 Computerized Tomography (CT scan)
- 5.1.4 Magnetic Resonance Imaging (MRI)

5.2 การผ่าตัด

- 5.2.1 Eyelid surgery
- 5.2.2 Forniceal reconstruction
- 5.2.3 Tumor removal
- 5.2.4 Eye removal

6. งานวิจัย

- 6.1 มีความรู้พื้นฐานเรื่องระเบียบวิธีวิจัยและสถิติ
- 6.2 สามารถวิเคราะห์และนำเสนอผลงานวิจัยได้
- 6.3 มีผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการ ๑ เรื่อง
- 6.4 (เป็นงานวิจัยด้านคลินิก หรืองานวิจัยพื้นฐานที่อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง และภาควิชาฯ รับรอง โดยผ่าน ethic committee ของคณะ)

วิธีการฝึกอบรม

1. ปฏิบัติงาน ตรวจ ดูแลรักษา ผ่าตัด และติดตามผู้ป่วยโรคของเบ้าตา หนังตา และระบบท่อน้ำตา ทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก รวมทั้งคลินิกพิเศษ อนุสาขาศัลยกรรมจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา เน้นในเรื่องดังต่อไปนี้

- เรียนรู้เรื่องความผิดปกติของหนังตา เช่น entropion, ectropion, epiblepharon, lid retraction
- รักษาหนังตาดก (Ptosis) ทั้ง congenital และ acquired
- รักษาเนื้องอกของหนังตา
- Enucleation, Evisceration, Exenteration
- รักษาและบูรณะสภาพ เบ้าตา (Anophthalmic socket)
- รักษาโรคของเบ้าตา (Orbital diseases)
- ตาโปนจากโรคไทรอยด์ (Thyroid orbitopathy)
- น้ำตาไหลในเด็ก
- น้ำตาไหลในผู้ใหญ่

- รักษาหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตาที่เสียหายจากอุบัติเหตุ
2. มีระยะเวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ๕๐ สัปดาห์
 3. เข้าร่วมกิจกรรมของภาควิชา ราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย
 - Update in Ophthalmology (Journal club, Topic conference) ทุกวัน พุธที่สบดี
 - เตรียม Topic conference ๑ ครั้ง/ปี
 - Photographic conference ๒ ครั้ง/เดือน
 - Interesting case ๑ ครั้ง/เดือน
 - Special lecture ปีละ ๒ ครั้ง
 - Ophthalmology-Pathology/Radiology conference ทุก ๓ เดือน
 - Morbidity-mortality conference, Quality round ๒ ครั้ง/ปี
 - การประชุมวิชาการประจำปีของราชวิทยาลัยฯ และของคณะฯ
 4. มีงานวิจัยอย่างน้อย ๑ เรื่อง ซึ่งได้ตีพิมพ์หรือนำเสนอในที่ประชุมวิชาการประจำปีของราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย หรือของคณะหรือระดับนานาชาติ
 5. ช่วยสอนนักศึกษาแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน/แพทย์ใช้ทุน โดยความเห็นชอบของอาจารย์ผู้ควบคุมหลักสูตร
 6. การดูแลผู้ป่วย
 - 6.1 ปฏิบัติงานตรวจรักษาผู้ป่วยในคลินิกหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตา สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง
 - 6.2 ช่วยผ่าตัดและผ่าตัดผู้ป่วยโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตา สัปดาห์ละ ๒ วัน
 - 6.3 อยู่เวรผ่าตัดโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตา นอกเวลาราชการร่วมกับอาจารย์
 - 6.4 เป็นที่ปรึกษาของแพทย์ประจำบ้าน/แพทย์ใช้ทุน ในการตรวจวินิจฉัย และรักษาโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตา
 - 6.5 รับผิดชอบและดูแลรักษาผู้ป่วยที่ได้รับการส่งปรึกษาจากนอกหน่วย ทั้งผู้ป่วยฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉิน
 - 6.6 ดูแลผู้ป่วยโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตา ในหอผู้ป่วยในทุกวัน

ตารางปฏิบัติงานของแพทย์ประจำบ้านต่อยอด
สาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตดแต่งเสริมสร้าง 2562

เดือน	สาย
กรกฎาคม 2562	A/C
สิงหาคม 2562	C/A
กันยายน 2562	C/A
ตุลาคม 2562	C/A
พฤศจิกายน 2562	C/A
ธันวาคม 2562	C/A
มกราคม 2563	C/A
กุมภาพันธ์ 2563	A/C
มีนาคม 2563	A/C/Elective
เมษายน 2563	A/C
พฤษภาคม 2563	A/C
มิถุนายน 2563	A/C

การประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. ประเมินจากการปฏิบัติงานทางคลินิก โดยอาจารย์อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตดแต่งเสริมสร้างทางตา อาจารย์พิเศษ และอาจารย์สมทบของภาควิชาฯ โดยประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การผ่าตัด ซึ่งต้องได้ปฏิบัติไม่น้อยกว่า ๘๐% ของที่ได้กำหนด
2. ประเมินจากผลการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ โดยอาจารย์อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตดแต่งเสริมสร้างทางตา ซึ่งผลการสอบต้องไม่น้อยกว่า ๘๐%
3. ประเมินจากงานวิจัย

หมายเหตุ: – สัดส่วนการประเมิน knowledge 50%, clinical skill 30%, attitude 20%